

Vicko Prančić
sudac Županijskog suda u Splitu

O NAKNADI PRETPROCESNIH TROŠKOVA U PARNIČNOM POSTUPKU

UDK: 347.9 (497.5)

Primljeno: 15. VI: 2010.

Pregledni znanstveni rad

U parničnom postupku sud pruža zaštitu povrijeđenim ili ugroženim subjektivnim građanskim pravima. Pružanje takve zaštite uzrokuje materijalne troškove od kojih jedan dio snose stranke jer država na području građanskog pravosuđa ne pruža besplatnu pravnu zaštitu. Odredbama Zakona o parničnom postupku (ZPP)¹ uređeno je koji troškovi parničnog postupka terete stranke, koja ih je stranka dužna predujmiti, te tko konačno snosi troškove postupka, odnosno kada stranka mora sama konačno snositi svoje troškove te pored toga protivnoj stranci i drugim procesnim subjektima naknaditi njihove troškove postupka. Osnovno i glavno pitanje kod instituta naknade parničnih troškova je tko je dužan konačno snositi troškove postupka, odnosno tko ih je i po kojim kriterijima dužan naknaditi drugim procesnim subjektima. U radu se raspravlja o troškovima koji nastaju u povodu parničnog postupka i nastoji se odgovoriti na pitanje što sve spada u pretprocesne troškove u parničnom postupku.

Ključne riječi: sadržaj parničnih troškova, pretprocesni troškovi

1. UVOD

Dužnost naknade parničnih troškova samostalna je imovinskoppravna obveza uređena procesnim zakonom, nezavisno od materijalnopravnog odnosa o kojemu se vodi parnica.² Ta dužnost, kao materijalnopravna posljedica parnice, ne proizlazi iz pravnog odnosa koji postoji među strankama, nego na temelju javnog prava, odnosno iz procesnog odnosa. Naime, pretpostavke pod kojima stranka ima pravo na naknadu parničnih troškova prema svojem protivniku utvrđuju se isključivo na temelju odredaba procesnog (postupovnog) prava. Stoga je zahtjev za naknadu troškova, kao postupovnopravni sporedni zahtjev, javnopravni zahtjev.³ Zbog akcesornosti prema glavnom zahtjevu nije dopušteno samostalno ostvarivati zahtjev za naknadu troškova sve dok je glavni zahtjev predmet postupka. Iznimno pravo na naknadu troškova izgubilo bi svoju akcesornost i time svoju javnopravnu

---

¹ Narodne novine, br. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08 i 123/08

² Usp. TRIVA-DIKA, Građansko parnično procesno pravo, 7. izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Narodne novine d.d., Zagreb, studeni 2004. (dalje: TRIVA-DIKA), str. 462.

³ Usp. za austrijsko pravo Rechberger-Simotta, Grundriß des österreichischen Zivilprozeßrechts, Erkenntnisverfahren, 5. izd., 2000., (dalje: Rechberger-Simotta), str. 193.

narav u slučaju kada, nakon što su učinjeni neki pretprocesni troškovi, ne bi došlo do pokretanja parnice, kada se troškovi postupka, kao samostalna tražbina, mogu ostvarivati tužbom.

Budući da odredbe ZPP-a (a ni odredbe drugih procesnih zakona) ne predviđaju ograničenu odgovornost za tražbinu parničnih troškova, stranka je dužna naknaditi troškove postupka bez ograničenja, odnosno u potpunosti, pa i onda kada je njezina građanskopravna odgovornost ograničena, tj. kada za obvezu u glavnoj stvari odgovara samo određenom imovinom, odnosno do vrijednosti određene imovine (npr. u slučaju kada dužnik stvarnopravno odgovara svojom stvari ili pravom).

2. SADRŽAJ PARNIČNIH TROŠKOVA

Troškovi parničnog postupka su izdaci učinjeni tijekom ili u povodu parničnog postupka (članak 151. stavak 1. ZPP).

Troškovi parničnog postupka su ne samo oni troškovi koji su neposredno uzrokovani sudjelovanjem stranke i drugih procesnih subjekata u postupku, odnosno koji su nastali obavljanjem procesnih radnji u postupku, nego i oni izdaci koji nisu u izravnoj vezi s poduzimanjem radnji u postupku, ali služe vođenju postupka.⁴

Prema odredbi članka 155. stavka 2. ZPP-a parnični troškovi obuhvaćaju i nagradu za rad odvjetnika i drugih osoba kojima zakon priznaje pravo na nagradu. Nagrada (i stvarni izdaci) odvjetničkog zastupanja odmjeravaju se prema Tarifi o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika-Tarifa.⁵ Stranka, doduše, može sa svojim punomoćnikom ugovoriti veću nagradu od one koja je propisana Tarifom, ali sud u slučaju da protivna stranka izgubi parnicu ne može protivnu stranku obvezati da naknadi nagradu koja je viša od propisane. Protivna stranka ima pravo radi zaštite svojih prava i interesa odmah angažirati odvjetnika, pa i u slučaju kada je očito da je tužba nedopuštena.

Stranka nije dužna da sama sebe zastupa, pa ni u slučajevima kada se radi o pravno jednostavnijim slučajevima, niti je dužna prihvatiti pravnu pomoć koja joj pripada na temelju pripadnosti određenoj udruzi koja svojim članovima pruža besplatnu pravnu zaštitu (npr. sindikat i sl.), nego uvijek ima pravo angažirati punomoćnika odvjetnika. Dapače, u današnje vrijeme kompliciranosti pravnog sustava stranka, u pravilu, nije u stanju sama sebe zastupati u parnici, odnosno nije u stanju ispravno prosuditi bi li pretrpjela štetu bez angažiranja punomoćnika odvjetnika. Stoga sud ne smije ispitivati je li angažiranje punomoćnika odvjetnika bilo potrebno za svrhovito ostvarivanje ili obranu prava u parnici.

---

⁴ Usp. Grbin, Ivo, Vrijednost predmeta spora te troškovi parničnog postupka, Godišnjak 14, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Organizator, Zagreb, 2007., str. 456.

⁵ Narodne novine, br. 148/09.

U sudskoj praksi je zauzet stav da okolnost što tuženik kao osoba među svojim zaposlenicima ima i one koji su pravno kvalificirani ne isključuje njegovo pravo da u sudskom sporu opunomoći odvjetnika da ga zastupa.⁶

Međutim, sukladno odredbi članka 155. stavka 1. ZPP-a sud je dužan ispitati, u svakom pojedinom slučaju, je li parnična radnja koju je poduzeo punomoćnik-odvjetnik bila potrebna radi vođenja parnice, odnosno za ostvarivanje ili obranu prava.

3. PRETPROCESNI TROŠKOVI

Među izdatke koji su učinjeni u povodu postupka i služe vođenju postupka spadaju i **pretprocesni troškovi**. *Pretprocesni troškovi su oni troškovi koji služe radi pripreme parnice, a nastali su prije podnošenja tužbe*. U pretprocesne troškove ne spadaju oni troškovi koji primarno služe stranci radi vlastite informacije ili radi razjašnjenja vlastitog pravnog stanja.⁷

Među pretprocesne troškove spadaju:

a) Troškovi obvezatnog prethodnog postupka u svrhu mirnog izvansudskog rješenja spora

1. U određenim slučajevima zakon, naime, propisuje da se tužitelj koji namjerava pokrenuti parnicu mora prije podnošenja tužbe obratiti nadležnom tijelu odnosno odgovornoj osobi radi mirnog rješenja spora, time da takvo obraćanje ima značenje **pozitivne procesne pretpostavke o kojoj ovisi dopustivost pokretanja parničnog postupka, čije nepoštivanje ima za sankciju odbacivanje tužbe kao nedopuštene**.

Tu navodimo sljedeće slučajeve:

aa) Odredbom članka 186. a ZPP je propisano da se je osoba koja namjerava podnijeti tužbu protiv Republike Hrvatske dužna prije podnošenja tužbe obratiti sa zahtjevom za mirno rješenje spora državnom odvjetništvu koje je stvarno i mjesno nadležno za zastupanje na sudu pred kojim se namjerava podnijeti tužba protiv Republike Hrvatske, osim u slučajevima:

- u kojima je posebnim propisom određen rok za podnošenje tužbe (arg. ex članka 186. a stavka 1. reč. 1. ZPP-a),

- u kojima je posebnim zakonom propisan postupak podnošenja zahtjeva za mirno rješenje spora nadležnom državnom odvjetništvu ili nekom drugom tijelu (članak 186. a stavak 7. ZPP-a).

---

⁶ VSRH, Rev - 3625/1999-2 od 12. travnja 2000. godine- <http://sudskapraksa.vsrh.hr>.

⁷ Za austrijsko pravo usp. Rechberger-Simotta, str.191.

Zahtjev za mirno rješenje spora mora sadržavati sve ono što mora sadržavati tužba (članak 186. a stavak 1. reč. 2. ZPP-a). Zahtjev treba podnijeti u pisanom obliku – nije predviđena mogućnost da se državnom odvjetništvu zahtjev podnese usmeno na zapisnik.⁸

Prema odredbi stavka 6. članka 186. a ZPP-a sud će odbaciti tužbu protiv Republike Hrvatske koja je podnesena prije donošenja odluke o zahtjevu za mirno rješenje spora, odnosno prije protoka roka od tri mjeseca od dana njegova podnošenja.

Odredbe stavka 1. do 7. članka 186. a ZPP-a se na odgovarajući način primjenjuju i u slučajevima u kojima Republika Hrvatska namjerava tužiti neku osobu s prebivalištem ili sjedištem u Republici Hrvatskoj. Republika Hrvatska, međutim, ne treba podnijeti zahtjev za mirno rješenje spora u slučajevima u kojima namjerava podnijeti tužbu protiv osobe koja na njezinu području nema prebivalište, odnosno sjedište.

bb) Prema odredbi članka 22. stavka 2. Zakona o medijima⁹ **pravo na tužbu** za naknadu nematerijalne štete sukladno općim propisima obveznog prava ima osoba koja je prethodno zatražila od nakladnika objavljivanje ispravka sporne informacije, odnosno isprike nakladnika kada ispravak nije moguć. Dakle, prethodno obraćanje nakladniku radi objavljivanja ispravka informacije, odnosno isprike, ima značenje pozitivne procesne pretpostavke za podnošenje tužbe za naknadu štete.

Prethodno obraćanje glavnom uredniku radi objavljivanja ispravka informacije, procesna je pretpostavka za podnošenje tužbe radi objavljivanja ispravka (članak 46. Zakona o medijima).

cc) Zaštitu povrijeđenog prava pred nadležnim sudom ne može zahtijevati radnik koji prethodno poslodavcu nije podnio zahtjev za ostvarenje prava, osim u slučaju zahtjeva radnika za naknadom štete ili drugim novčanim potraživanjima iz radnog odnosa (članak 129. stavak 3. Zakona o radu-ZR¹⁰).

Iznimno od pravila da se mora prethodno obratiti poslodavcu sa zahtjevom za ostvarenje prava, i bez prethodnog podnošenja takvog zahtjeva, zaštitu povrijeđenog prava pred nadležnim sudom u roku od petnaest dana od dana dostave odluke kojom je povrijeđeno njegovo pravo, odnosno od saznanja za povredu prava, može zatražiti radnik koji ima sklopljen ugovor o radu na određeno vrijeme, radnik koji je na temelju ugovora o radu upućen na rad u inozemstvo i radnik na kojeg se ne primjenjuje niti jedan kolektivni ugovor (članak 129. stavak 4. ZR).

Prema tome podnošenje zahtjeva poslodavcu za ostvarenje prava, ako se ne radi o zahtjevu za naknadu štete i ostvarenje drugog novčanog potraživanja,

---

⁸ Vidi Dika, Mihajlo, Građansko parnično pravo, Tužba, VI. knjiga, Narodne novine d.d., Zagreb, listopad 2009., str. 59.-dalje:Dika, Tužba.

⁹ Narodne novine, broj 59/04.

¹⁰ Narodne novine, broj 149/09.

odnosno ako se ne radi o slučajevima iz odredbe stavka 4. članka 129. ZR ima značenje specifične procesne pretpostavke o čijem ispunjenju ovisi dopustivost podnošenja tužbe sudu.¹¹ To znači da će sud odbaciti tužbu ako radnik prethodno nije poslodavcu podnio zahtjev za ostvarivanje povrijeđenog prava.

2. U određenim slučajevima zakon, doduše, propisuje da se tužitelj koji namjerava pokrenuti parnicu mora prije podnošenja tužbe obratiti nadležnom tijelu, odnosno odgovornoj osobi radi mirnog rješenja spora, ali nepoštivanje te obveze **nije sankcionirano odbacivanjem tužbe kao nedopuštene.**

Tu navodimo sljedeće slučajeve:

aa) Prema odredbi članka 87. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske-ZSOSRH¹² oštećenik je obavezan prije nego što protiv Republike Hrvatske podnese tužbu, podnijeti odštetni zahtjev izvan spora Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske. Ako odštetni zahtjev ne bude u cijelosti usvojen ili se o njemu ne donese odluka u roku od 3 mjeseca od njegova podnošenja, oštećenik može podnijeti tužbu nadležnom sudu.

bb) Postupak za naknadu štete i ostvarivanje drugih prava neopravdano osuđenih ili neutemeljeno uhićenih osoba uređen je odredbama članka 476. do 484. Zakona o kaznenom postupku-ZKP,¹³ koje odredbe su ostale na snazi na temelju odredbe članka 573. podstavka 2. Zakona o kaznenom postupku.¹⁴

Odredbom članka 477. stavka 2. ZKP-a propisano je da se je oštećenik prije podnošenja tužbe za naknadu štete dužan obratiti sa svojim zahtjevom Ministarstvu pravosuđa radi postignuća nagodbe o postojanju štete te vrsti i visini naknade. Prema odredbi članka 478. stavka 1. ZKP-a ako zahtjev za naknadu štete ne bude prihvaćen ili o njemu ne bude odlučeno u roku od tri mjeseca od podnošenja zahtjeva, oštećenik može kod nadležnog suda podnijeti tužbu za naknadu štete. Ako je postignuta nagodba samo o dijelu zahtjeva, oštećenik može tužbu podnijeti glede ostatka zahtjeva. Stavkom 3. istog članka je propisano da se tužba za naknadu štete podnosi protiv Republike Hrvatske.

Budući da u odredbama ZSOSRH-a i ZKP-a nema izričite odredbe poput odredbe članka 186. a ZPP-a koja bi ovlašćivala sud da odbaci tužbu ako oštećenik uopće nije zahtijevao mirno rješenje spora, odnosno ako je tužbu podnio prije isteka roka od tri mjeseca od podnošenja takvog zahtjeva, sud nije ovlašten odbaciti tužbu protiv Republike Hrvatske kad oštećenik nije prethodno zahtijevao mirno rješenje spora ili kad nije čekao da se o tome odluči u roku predviđenom takvim posebnim zakonom.

cc) Prema odredbi članka 9. stavka 1. Zakona o odgovornosti za štetu nastalu

---

¹¹ Dika, Mihajlo, Sudski postupak u radnim sporovima zbog povrede prava iz radnog odnosa, u: Mihajlo Dika, Jadranko Jug, Darko Milković, Željko Potočnjak, Marijan Ruždjak, Marija Zuber, Oglеди o novom Zakonu o radu, Opća redakcija: Marijan Ruždjak, Narodne novine d.d., Zagreb, 210., str. 152.; vidi i odluku VSRH, Rev-1439/97-Izbor odluka, 2/97-102.

¹² Narodne novine, broj 33/02, 58/02, 175/03, 136/04 i 76/07.

¹³ Narodne novine, broj, 110/97, 27/98 – ispr., 58/99, 112/99 i 58/02, 143/02 – ispr. i 115/06.

¹⁴ Narodne novine, broj 152/08 i 76/09.

uslijed terorističkih i javnih demonstracija-ZOŠT¹⁵ zahtjev za naknadu štete koja je počinjena aktima terora i drugim aktima nasilja poduzetim s ciljem teškog narušavanja javnog reda zastrašivanjem i izazivanjem osjećaja nesigurnosti građana te uslijed demonstracija i drugih oblika masovnog izražavanja raspoloženja na javnim mjestima podnosi se Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

Izvangodska nagodba o naknadi štete sklopljena između Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i oštećenika ima snagu ovršne isprave (članak 9. stavak 2. ZOŠT).

Ako ne prihvati ponudu Državnog odvjetništva Republike Hrvatske za sklapanje izvangodske nagodbe, odnosno ako Državno odvjetništvo Republike Hrvatske u roku od 60 dana ne odluči o podnesenom zahtjevu, oštećenik može svoje pravo na naknadu ostvarivati u postupku pred nadležnim sudom (članak 9. stavak 3. ZOŠT).

U literaturi su izražena proturječna stajališta o postupanju suda u slučaju kada oštećenik nije prethodno podnio zahtjev za naknadu štete Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

Prema jednom stajalištu prethodno podnošenje zahtjeva za naknadu štete Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske je procesna pretpostavka o ispunjenju od koje ovisi dopustivost tužbe sudu,¹⁶ što znači da sud treba odbaciti tužbu kao nedopuštenu ako se oštećenik prije pokretanja parnice nije prethodno obratio sa svojim zahtjevom za naknadu štete Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske.

Prema drugom stajalištu prethodno podnošenje zahtjeva za naknadu štete Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske nije pozitivna procesna pretpostavka za podnošenje tužbe, pa sud nije ovlašten odbaciti tužbu protiv Republike Hrvatske iako oštećenik nije prethodno zahtijevao mirno rješenje spora ili nije čekao da o tome odluči u roku predviđenome u članku 9. stavku 3. ZOŠT-a.¹⁷

Budući da u odredbama ZOŠT-a nema izričite odredbe koja bi ovlašćivala sud na odbacivanje tužbe ako oštećenik prethodno nije zahtijevao mirno rješenje spora, odnosno ako je tužbu podnio prije isteka roka od 90 dana od podnošenja takvog zahtjeva smatramo pravilnim stajalište da prethodno podnošenje zahtjeva za naknadu štete Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske nije pozitivna procesna pretpostavka za podnošenje tužbe.

dd) Odredbom članka 11. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu¹⁸ uređeno je podnošenje odštetnog zahtjeva neposredno odgovornom osiguratelju prije pokretanja parnice radi postizanja izvangodske sporazuma o naknadi neimovinske i imovinske štete. Ako oštećenik prihvati ponudu za naknadu štete

---

¹⁵ Narodne novine, br. 117/03.

¹⁶ Vidi Dika, Tužba, str. 66.

¹⁷ Crnić, Ivica, Zahtjev za mirno rješenje spora prema državi, osiguratelju, poslodavcu i nakladniku, Aktualnosti hrvatskog zakonodavstva i pravne prakse, Godišnjak 16, Organizator, Zagreb, 2009., str. 417.-dalje:Crnić.

¹⁸ Narodne novine, broj 151/05, 36/09 i 75/09.

koju mu je dostavio osiguratelj dakle, ako je došlo do izvansudskog mirnog rješenja spora među strankama oštećenik ima pravo na naknadu troškova koje je imao u vezi zastupanja po punomoćniku odvjetniku, što će u pravilu stranke utvrditi u izvansudskom sporazumu (nagodbi). Ako do takvog sporazuma ne dođe tada su troškovi koje je oštećenik imao u vezi podnošenja odštetnog zahtjeva osiguratelju dio parničnih troškova koje oštećenik može ostvariti u parnici.

Podnošenje odštetnog zahtjeva izvan spora odgovornom osiguratelju nije procesna pretpostavka za dopustivost tužbe, zbog čega sud nije ovlašten odbaciti tužbu ako je oštećenik propustio podnijeti taj zahtjev osiguratelju.¹⁹

3. Troškove koje je stranka imala u vezi s *prethodnim obvezatnim obraćanjem* radi mirnog izvansudskog rješenja spora, u skladu s odredbom članka 155. stavkom 1. ZPP-a, treba **kvalificirati kao opravdane troškove**. Da bi stranka mogla pokrenuti i uspjeti u parnici, ona je morala najprije svoja prava nastojati ostvariti u mirnom izvansudskom postupku radi rješenja nastalog spora.

U sudskoj praksi je u vezi s tim suđeno da trošak sastava odštetnog zahtjeva predstavlja izdatak učinjen u povodu postupka ukoliko je postupak povodom podnošenja odštetnog zahtjeva tuženiku prethodio parničnom postupku.²⁰

Zahtjev za naknadu tih troškova tužitelj može, ako nije došlo do mirnog izvansudskog rješenja spora, u pravilu, ostvariti samo u parnici koju je kasnije pokrenuo u vezi sa zahtjevom radi kojega se je prethodno obratio nadležnom tijelu, odnosno odgovornoj osobi.

Samo iznimno, ako je nakon prethodnog obraćanja protivna stranka, odnosno odgovorna osoba dobrovoljno udovoljila zahtjevu tužitelja, odnosno ispunila svoju obvezu u vezi koje joj se tužitelj obratio, zbog čega nije bilo potrebe da se pokrene parnica, tužitelj može te troškove, kao građanskopravnu samostalnu tražbinu, ostvarivati u samostalnoj parnici kao predmet glavnog zahtjeva.²¹

U vezi s naknadom pretprocesnih troškova koji su nastali zbog obveznog podnošenja zahtjeva za mirno rješenje spora prije podnošenja tužbe protiv Republike Hrvatske, u sudskoj praksi su se u postavila sljedeća pravna pitanja:

a) ima li stranka koja je podnijela zahtjev za mirno rješenje spora po odredbama članka 186. a ZPP pravo na naknadu troškova zastupanja po odvjetniku u tom postupku, ako je protivna stranka nakon podnošenja prijedloga dobrovoljno ispunila obvezu te nije došlo do pokretanja parničnog postupka,

---

¹⁹ Vidi Crnić, str. 426.

²⁰ Županijski sud u Varaždinu, Gž. 762/09-2 od 10.VIII.2009., Sudska praksa, Građansko pravo, Zbirka br. XI.-web stranice Županijskog suda u Varaždinu.

²¹ Prema stajalištu u doktrini procesnog prava neosnovano je zahtjev za naknadu parničnih troškova kvalificirati kao sporedni zahtjev, što čini ZPP u članku 35. stavku 2., jer je to građanskopravna samostalna tražbina, koja se samo iznimno-kad se radi o naknadi troškova za osiguranje dokaza- može ostvarivati u samostalnoj parnici kao posredan predmet glavnog zahtjeva.-usp. Triva –Dika, str. 266. Smatramo da je ovo shvaćanje koje dopušta mogućnost ostvarivanja samo troškova osiguranja dokaza u samostalnoj parnici pretusko, jer je to moguće uvijek onda kada protivna stranka prije pokretanja parnice udovolji zahtjevu u vezi kojega se je prethodno obratila protivnoj stranci radi mirnog rješenja spora.

b) ima li stranka pravo na naknadu ovih troškova u slučaju kad je zahtjev dobrovoljno ispunjen i nije došlo do pokretanja parničnog postupka, ali se ne radi o zahtjevu iz sudske nadležnosti

c) ako stranka ima pravo na naknadu ovih troškova kada je dužna postaviti zahtjev za njihovu naknadu.

a) U odnosu na prvo pravno pitanje, u sudskoj praksi²² je zauzeto pravno shvaćanje da stranci koja je podnijela zahtjev za mirno rješenje spora u smislu odredbe članka 186. a ZPP-a pripadaju troškovi zastupanja koji su povodom toga nastali, jer se odredba članka 151. stavka 1. ZPP-a mora tumačiti u tom smislu bez obzira na činjenicu je li stranka uspjela u parničnom postupku koji je uslijedio ili je protivna stranka dobrovoljno ispunila zahtjev prije pokretanja parničnog postupka. U slučaju dobrovoljnog ispunjenja, stranka koja je podnijela zahtjev ima pravo na troškove sastava prijedloga po odvjetniku u skladu s odredbom članka 151. stavka 1. u svezi s člankom 154. stavka 1. ZPP-a i Tbr. 28. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad odvjetnika.²³

Pritom nije od značenja činjenica da među strankama nije došlo do sklapanja nagodbe u smislu odredbe članka 186. a stavka 4. ZPP-a. Naime, svrha je prethodnog obraćanja nadležnom državnom odvjetništvu da se **izbjegne parnica sklapanjem nagodbe ili dobrovoljnim ispunjenjem činidbe** od strane Republike Hrvatske.

Nagodba postignuta između osobe koja namjerava tužiti Republiku Hrvatsku i nadležnog državnog odvjetništva ima svojstvo ovršnosti (članak 186. a ZPP), dakle njezina funkcija je ostvarenje tražbine iz te nagodbe prisilnim putem u ovršnom postupku ako Republika Hrvatska u paricijskom roku dobrovoljno ne ispuni svoju obvezu. Prema tome, navedena nagodba, uz koju su vezane presumpcije o postojanju tražbine koja je u njoj utvrđena i o legitimaciji stranaka koje su u njoj označene kao ovlaštenik, odnosno obvezanik,²⁴ je nužna procesna pretpostavka za dopustivost prisilne ovrhe. U slučaju kada je Republika Hrvatska svoju obvezu ispunila i bez sklapanja takve nagodbe, dakle kada je otpala mogućnost i potreba prisilnog ostvarenja tražbine ovlaštenika, nepostojanje navedene nagodbe nije ni od kakva utjecaja na pravo tužitelja da zahtijeva troškove koji su mu nastali u vezi s prethodnim obraćanjem nadležnom državnom odvjetništvu.

U vezi s pravom na naknadu troškova koji su nastali zbog obveznog podnošenja zahtjeva za mirno rješenje spora prije podnošenja tužbe protiv Republike Hrvatske nema mjesta pozivanju na odredbu članka 324. stavka 3. ZPP-a, ni na odredbu članka 159. stavka 2. ZPP-a.

---

²² VSRH, Revr-659/09 od 26. kolovoza 2009.- <http://sudskapraksa.vsrh.hr>.

²³ Narodne novine, broj 91/04, 37/05 i 59/07; sada Narodne novine, broj 148/09.

²⁴ Usp. Dika, Mihajlo, Građansko ovršno pravo, Narodne novine d.d., Zagreb, lipanj 2007. , str. 212. i sl.

Naime, odredbom članka 324. ZPP-a uređen je institut pokušaja nagodbe pred sudom za koji je nadležan sud prvog stupnja na čijem području protivna strana ima prebivalište.

Prema odredbi članka 159. stavka 2. ZPP-a troškovi nagodbe koja je pokušana, ali nije uspjela ulaze u parnične troškove.

Iz navedenih odredaba proizlazi da troškovi pokušane nagodbe ulaze u parnične troškove samo ako je nagodba **pokušana pred sudom**, dakle ako se radi o sudskom pokušaju nagodbe.

Argumentum a contrario, troškovi pokušane izvansudske nagodbe ne ulaze u parnične troškove.

Budući da se u konkretnom slučaju ne radi o sudskom pokušaju nagodbe u smislu odredbe članka 324. ZPP-a, nego o izvansudskom zahtjevu za mirno rješenje spora, odredbe članka 324. i 159. stavka 2. ZPP-a se ne mogu primijeniti.

b) Na drugo pitanje je u sudskoj praksi²⁵ zauzeto pravno shvaćanje da stranka koja je podnijela zahtjev za mirno rješenje spora u skladu s odredbom čl. 186. a ZPP ima pravo na naknadu troškova zastupanja po odvjetniku samo u slučaju kada se radi o zahtjevu koji se može ostvarivati u sudskom parničnom postupku u kojem je postupanje u smislu odredbe članka 186. a ZPP bila procesna pretpostavka za podnošenje tužbe.

S tim u vezi je zauzeto pravno shvaćanje da se u slučaju kad tužitelj potražuje naknadno razliku između bruto i neto plaće i to na način da u zahtjevu za mirno rješenje spora traži uplatu iznosa poreza, prireza i obveznog doprinosa na račune nadležnih tijela, ne radi o potraživanju i sporu koji bi u smislu odredbe članka 1. i članka 16. ZPP bio u sudskoj nadležnosti.²⁶

c) Što se tiče postavljanja zahtjeva za naknadu ovih pretprocesnih troškova smatramo da u slučaju kada stranka nije pokrenula parnicu jer je protivna stranka dobrovoljno ispunila zahtjev prije pokretanja parničnog postupka, stranka ima pravo na naknadu troškova podnošenja zahtjeva za mirno rješenje spora ako je taj trošak određeno zatražila u samom zahtjevu ili najkasnije do završetka postupka za mirno rješenje spora.

d) Naknadu pretprocesnih troškova uređuje u Tbr. 28 Tarife. Prema navedenom tarifnom broju Tarife odvjetniku pripada naknada za podneske i zastupanje u predmetima i postupcima koji se vode po postojećim zakonskim propisima **prije sudskog ili upravnog postupka**, kao što su npr. po zahtjevu za naknadu štete protiv države ili općine, odnosno druge upravne jedinice, po zahtjevu protiv osiguravajućih društava, poduzeća, socijalnog osiguranja i drugih pravnih osoba, po zahtjevima za naknadu štete neopravdano osuđenim osobama i nezakonito pritvorenim osobama, u postupku koji prethodi eksproprijaciji i sl. – time da se naknada odmjerava po Tbr. 7. toč. 1. Tarife.

---

²⁵ VSRH, Revr-659/09 od 26. kolovoza 2009. <http://sudskapraksa.vsrh.hr>.

²⁶ VSRH, Revr-659/09.

b) Troškovi postupka za osiguranje dokaza koji je pokrenut prije parnice

Osiguranje dokaza može se predložiti i prije pokretanja parničnog postupka.

Troškove postupka za osiguranje dokaza podmiruje stranka koja je podnijela prijedlog za osiguranje dokaza. Ona je dužna nadoknaditi i troškove protivnoj stranci, odnosno postavljenom privremenom zastupniku (članak 168. stavak 1. ZPP).

Stranka koja je podmirila troškove osiguranja dokaza prije pokretanja parničnog postupka može te troškove naknadno ostvarivati kao dio parničnih troškova, prema uspjehu u parnici (članak 168. stavak 2. ZPP), naravno pod pretpostavkom da su rezultati postupka za osiguranje dokaza upotrijebljeni u kasnijoj parnici.

Ako, međutim, nakon osiguranja dokaza ne dođe do parnice jer je protivnik osiguranja (dužnik) dobrovoljno ispunio zahtjev, predlagatelj osiguranja može zahtjev za naknadu tih troškova ostvarivati u posebnoj parnici kao glavni tužbeni zahtjev. U teoriji procesnog prava je izražen stav da o naknadi tih troškova ne bi trebalo odlučivati samo po načelu uspjeha-kako to zakon određuje već i po ostalim pravilima o naknadi parničnih troškova.²⁷

U slučaju kada se zahtjev za naknadu troškova osiguranja dokaza ostvaruje u posebnoj parnici kao glavni zahtjev, budući da u ZPP-u u tom pogledu nije ništa posebno propisano, smatramo da tužitelj to može učiniti u općem zastarnom roku.

U vezi s tim postavlja se pitanje može li tuženik u samostalnoj parnici istaknuti prigovor da postupak osiguranja dokaza nije bio potreban za ostvarenje zahtjeva, odnosno da nije bio nužan jer nisu bile ispunjene pretpostavke za osiguranje dokaza propisane odredbama članka 272. do 274. ZPP-a, posebno jer nije postojala opravdana bojazan da se predloženi dokaz neće moći izvesti ili da će njegovo kasnije izvođenje biti otežano. Čini se da bi takav prigovor tuženik mogao uspješno istaknuti, odnosno da tužitelj ne bi imao pravo na naknadu tih troškova ako objektivno nisu postojale propisane pretpostavke za provedbu postupka osiguranja dokaza. Osim ovih prigovora koji se tiču osnove, smatramo da bi tuženik mogao isticati i prigovore koji se odnose na visinu tih troškova, odnosno da je visina troškova neprimjerena.

Inače, treba reći da je pretpostavka za dosudu troškova postupka za osiguranje dokaza u okviru parnice da su dokazi koji su izvedeni u postupku osiguranja dokaza bili važni za utvrđivanje relevantnih činjenica u parnici. Ne postoji, naime, osnovan zahtjev na naknadu troškova nepotrebnog osiguranja dokaza.

U sudskoj praksi je izražen stav da u slučaju kada stranka troškove postupka osiguranja dokaza ostvaruje na temelju članka 168. stavka 2. ZPP-a, kao dio parničnog troška, o zateznim kamatama na taj iznos treba odlučiti kroz odredbu

---

²⁷ Triva-Dika, str. 508.; Grbin, str. 474.

članka 27. stavka 3. Ovršnog zakona (OZ)²⁸ i dosuditi zateznu kamatu od dana donošenja prvostupajnske odluke.²⁹

Sumnjamo u pravilnost navedenog stava. Naime, smatramo da bi u konkretnom slučaju trebalo analogno primijeniti odredbu članka 27. stavka 3. OZ-a, a to znači dosuditi stranci zatezne kamate od dana kada su troškovi osiguranja dokaza **učinjeni**, odnosno **plaćeni**. Nelogično je, naime, da u slučaju kada stranka ostvaruje troškove osiguranja dokaza u posebnoj parnici kao glavni tužbeni zahtjev, zato jer je protivna stranka odmah udovoljila zahtjevu pa ne može više doći do parnice o glavnoj stvari (zahtjevu), stranka može zahtijevati isplatu zateznih kamata na troškove osiguranja dokaza računajući od dana kada su ti troškovi stvarno učinjeni (plaćeni), a da to ne može u kasnije pokrenutoj parnici kada te troškove ostvaruje kao dio parničnih troškova. Takvim stavom se pogoduje protivna stranka koja svojim neosnovanim osporavanjem tužbenog zahtjeva odugovlači s ispunjenjem svoje obveze. Pritom imamo na umu da je predlagatelj osiguranja dokaza (tužitelj) troškove osiguranja dokaza koji se odnose na sudske pristojbe, izdatke za uviđaj, naknadu troškova i izmakle zarade svjedoku te naknadu troškova i izmakle zarade kao i nagradu za obavljeno vještačenje vještaku već platio, odnosno da su ti izdaci već stvarno učinjeni.

c) Troškovi pokušane sudske nagodbe

Osoba koja namjerava podići tužbu može preko nižeg suda prvog stupnja na čijem području protivna strana ima prebivalište pokušati da postigne nagodbu (članak 324. stavak 1. ZPP-a). Sud kojemu je takav prijedlog upućen pozvat će protivnu stranu i upoznati je s prijedlogom o nagodbi (članak 324. stavak 2. ZPP-a).

Pokušaj nagodbe poduzima se pisanim podneskom u kojemu treba navesti sadržaj nagodbe koja se predlaže, na što upućuje tekst odredbe članka 324. stavka 2. ZPP-a, gdje se govori o „upoznavanju s prijedlogom o nagodbi“. Primjerak tog podneska dostavlja se protivnoj strani. Pisani podnesak može, u skladu s odredbom članka 106. stavka 5. ZPP-a, zamijeniti usmena izjava predlagatelja izvanparnične sudske nagodbe koju on daje na zapisnik kod parničnog suda.³⁰ U tom slučaju zapisnik mora sadržavati sve ono što mora sadržavati podnesak, tj. u njemu mora, među ostalim, biti naveden prijedlog o nagodbi.

Sud na ročište poziva podnositelja prijedloga za sklapanje nagodbe i njegova protivnika, pa ako obojica dođu i postignu sporazum, taj sporazum će se unijeti u zapisnik, koji potpisuju podnositelj prijedloga za sklapanje nagodbe i protivna

---

²⁸ Narodne novine, br. 57/96, 29/99, 42/00, 173/03, 194/03, 151/04, 88/05, 121/05 i 67/08.

²⁹ VSRH, Rev-25/06-2 od 8. ožujka 2006. godine-Izbor odluka, 1/2007-241.

³⁰ Iznimka postoji kada se radi o postupku pred trgovačkim sudom jer u tom postupku prema odredbi članka 501. stavka 1. ZPP-a stranke ne mogu izvan ročišta davati izjave usmeno na zapisnik kod suda.

strana, čime je sklopljena nagodba koja ima sve učinke koje ima i nagodba iz članka 321. ZPP-a.

Troškove neuspjelog pokušaja nagodbe, kao i troškove uspjelog pokušaja nagodbe u kojemu nije ništa rečeno o troškovima, snosi podnositelj prijedloga za sklapanje nagodbe (članak 324. stavak 3. ZPP-a).

Međutim, u slučaju neuspjelog pokušaja nagodbe troškovi koje je prethodno snosio podnositelj prijedloga za sklapanje nagodbe, u smislu odredbe članka 324. stavka 3. ZPP-a, ulaze u parnične troškove (članak 159. stavak 2. ZPP-a), time da se o naknadi ovih troškova odlučuje s obzirom na uspjeh stranaka u parnici (članak 154. ZPP-a).

Budući da se u odredbi članka 159. stavka 2. ZPP-a govori samo o troškovima nagodbe koja je pokušana pred sudom (na što upućuje izričito navođenje članka 324. ZPP-a), treba zaključiti da troškovi pokušane izvansudske nagodbe ne ulaze u parnične troškove.

d) Detektivski troškovi

Prema odredbi članka 2. Zakona o privatnim detektivima-ZPD³¹ detektivska djelatnost obuhvaća prikupljanje obavijesti i podataka potrebnih za utvrđivanje činjenica, uvid u osobne i druge podatke te korištenje i obradu osobnih i drugih podataka za potrebe naručitelja detektivskih usluga, sve u granicama ovlasti koju daje naručitelj i u skladu s odredbama ovoga Zakona. Iz odredbe članka 9. stavka 2. ZPD³² proizlazi da posao privatnog detektiva predstavlja prikupljanje činjenica koje mogu biti važne stranci, među ostalim, za određene pravne postupke (npr. parnične, upravne, kaznene, prekršajne). Do angažiranja privatnih detektiva dolazi u slučajevima kada osobe koje su stranke u određenim postupcima žele da se istražne radnje provedu u opsegu koji je širi od onoga kojeg osigurava država ili žele provođenje istražne djelatnosti u slučajevima kada država prema važećim propisima nije dužna provoditi određene istražne radnje.

S obzirom na svrhu privatne istražne djelatnosti koju obavljaju privatni detektivi smatramo da stranka ima pravo na naknadu pretprocesnih detektivskih troškova kada je angažiranje pravne osobe, odnosno obrtnika (koji imaju odobrenje za

---

³¹ Narodne novine, broj 24/09.

³² Prema odredbi članka 9. stavka 2. ZPD privatni detektiv može prikupljati obavijesti i informacije o: a) nestalim osobama ili osobama koje se skrivaju od stranke, osobama koje su napisale ili poslale anonimna pisma ili osobama koje iznose klevete, uvrede ili iznose nešto iz osobnog, obiteljskog ili poslovnog života što može škoditi nečijoj časti ili ugledu, b) osobama koje su stranci prouzročile štetu, c) predmetima koji su izgubljeni ili ukradeni, d) dokazima koji su stranci potrebni za osiguranje ili ostvarivanje prava ili povlastica koje ostvaruje pred sudbenim ili drugim tijelima državne vlasti te društvima ili udrugama, e) uspješnosti osoba u obavljanju poslova, f) uspješnosti i/ili poslovnosti trgovačkih društava, obrtnika i drugih pravnih osoba, g) činjenicama i okolnostima koje se odnose na osobni položaj građana i njihov imovinski status, h) kandidatima za zapošljavanje i radnicima samo uz njihov pisani pristanak, a koje je prema posebnom propisu ovlašten prikupljati poslodavac, i) kaznenim djelima koja se progone po privatnoj tužbi te o njihovim počiniteljima, j) povredama radnih obveza ili radne discipline.

obavljanje detektivske djelatnosti) radi obavljanja detektivskih poslova bilo u neposrednoj vezi s konkretnim pravnim sporom (parnicom), te je kod objektivnog razmatranja s gledišta stranke bilo potrebno za svrsishodno vođenje parnice. Kod ocjene jesu li rezultati detektivskog istraživanja (prikupljanje obavijesti i podataka) bili potrebni za vođenje parnice treba imati na umu da stranka ima poseban interes da prije pokretanja parnice stekne jasnu sliku o stanju stvari i o njezinim izgledima u pogledu uspjeha u parnici. U tu svrhu bit će potrebno da stranka sudu priloži i pisano izvješće, koje joj je predao privatni detektiv nakon obavljenoga ugovorenoga posla u smislu članka 19. ZPD, kako bi se sud uvjerio u to o kakvim se činjeničnim utvrđenjima privatnog detektiva radi i jesu li se ta utvrđenja mogla pribaviti na koji drugi jednostavniji način.

Prema tome ako su rezultati detektivskih istraživanja (prikupljanja obavijesti i podataka) bili potrebni za utvrđenje činjenične osnove na kojoj tužba, odnosno protutužba počiva, stranka ima pravo na naknadu detektivskih troškova koji su nastali prije pokretanja parnice jer su ti troškovi potrebni radi ostvarivanja zaštite njezinih prava.

Tako smatramo da stranka ima pravo na naknadu troškova koje je imala u vezi s angažiranjem privatnog detektiva u sljedećim slučajevima:

a) Kada kao najmodavac namjerava otkazati ugovor o najmu stana iz razloga predviđenih u članku 19. stavku 1. točki 2., 4. ili 5. Zakona o najmu stanova-ZNS³³ jer je u tom slučaju na najmodavcu kao tužitelju teret dokaza da najmoprimac stan ili dio stana daje u podnajam (članak 19. stavak 1. točka 2 ZNS), da stan koristi osoba koja nije navedena u ugovoru o najmu (članak 19. stavak 1. točka 4. ZNS) te da najmoprimac ili drugi korisnici stana ne koriste stan za stanovanje, već se njime koriste u cijelosti ili djelomično za druge namjene (članak 19. stavak 1. točka 5).

b) U parnicama o uzdržavanju kada obveznik uzdržavanja prikriva svoja primanja, odnosno svoje imovinsko stanje ili pak kada ovlaštenik uzdržavanja prikriva svoje prihode od rada (npr. detektiv utvrđuje da radi i ostvaruje plaću), odnosno ako je u pitanju razvedeni bračni drug koji taji da je zasnovao izvanbračnu zajednicu zbog čega mu prestaje pravo na uzdržavanje.

c) Kada poslodavac nastoji dokazati da radnik krši obveze iz radnog odnosa (npr. sklapanje poslova iz djelatnosti koju obavlja poslodavac, nedopušteno zaposlenje kod druge osobe, zlouporaba bolovanja, potkradanje poslodavca u ugostiteljskim objektima, prodavaonicama, skladištima i sl.) što može imati za posljedicu otkaz ugovora o radu. Detektivske troškove treba smatrati potrebnim u smislu odredbe članka 155. stavka 1. ZPP onda ako je u trenutku davanja naloga već postojala konkretna sumnja da radnik krši obveze iz radnog odnosa te bi svaka razumna osoba u tim okolnostima bila učinila takve izdatke.

---

³³ Narodne novine, broj 91/96.

e) Troškovi pribavljanja privatnog nalaza i mišljenja

1. Sud će izvesti dokaz vještačenjem kad je radi utvrđivanja ili razjašnjenja kakve činjenice potrebno stručno znanje kojim sud ne raspolaže (članak 250. ZPP).

Vještačenje obavljaju vještaci koje određuje sud (članak 251. stavak 1. ZPP) i oni su dužni predmet vještačenja brižljivo razmotriti, točno navesti sve što opaze i nađu i iznijeti svoje mišljenje savjesno i u skladu s pravilima znanosti i vještine (članak 258. stavak 1. ZPP).

Vještak kojega imenuje sud je, dakle dužan dati nepristrani nalaz i mišljenje.

Vještak kojega privatno angažira stranka je pomoćnik stranke, on je zastupnik njezinih interesa. Stranka, u pravilu, angažira privatnog vještaka kada nije zadovoljna nalazom i mišljenjem koje je dao vještak kojega je imenovao sud, odnosno da bi osporila navode protivne stranke. Njegova dužnost nije nepristranost, nego pronalaženje slabih strana u navodima protivne stranke i kritička prosudba nalaza i mišljenja koji je dao vještak imenovan od suda radi mogućeg poboljšanja procesnih izgleda stranke koja ga je angažirala.

Privatni nalaz i mišljenje ima značenje *privatne isprave*, a ne dokaza u smislu članka 250. i sl. ZPO.

Stranka, međutim, može angažirati privatnog vještaka i prije pokretanja parnice.

Smatramo da stranka ima pravo na naknadu troškova za privatni nalaz i mišljenje pribavljen prije pokretanja parnice ako:

- stranka zbog nedostatka stručnog znanja nije uopće u stanju bez nalaza i mišljenja vještaka supstancirati stvarnu osnovu spora, tj. konkretizirati činjeničnu osnovu tužbe, odnosno iznijeti činjenice za svoje tvrdnje i predložiti dokaze za svoje činjenične tvrdnje, osobito kada se radi o kompliciranom činjeničnom stanju,

- to je potrebno radi osiguranja ravnopravnosti procesne ravnoteže stranaka (jednakosti oružja). Naime, niti jedna od stranaka se ne smije nalaziti u postupku u bitno slabijem položaju od druge. Ako, dakle protivnik raspolaže jakim kolektivom stručnjaka iz područja u vezi kojega se vodi spor, tada treba omogućiti stranci, koja nema stručnih znanja, da i ona angažira vještaka odgovarajuće struke kako bi primjereno mogla odgovoriti na navode protivnika i na eventualno pribavljeni nalaz i mišljenje vještaka kojim protivnik dokazuje svoje tvrdnje, odnosno kako bi se valjano pripremila za vođenje parnice (npr. radi davanja odgovora na tužbu kada je izvjesno da će do parnice doći jer nije došlo do mirnog izvansudskog rješenja spora među strankama).

S obzirom na opisane opravdane okolnosti u vezi s pribavljanjem privatnog nalaza i mišljenja prije pokretanja parnice smatramo da je pogrešan stav Vrhovnog suda Republike Hrvatske izražen u odluci posl. br. Rev-3528/1993-2³⁴ od 27.

---

³⁴ Vidi tekst odluke na internetskim stranicama VSRH.

siječnja 1994. godine da trošak koji je tužitelj kao oštećenik imao prije pokretanja parnice u vezi s provođenjem vještačenja radi saznanja koje su sve posljedice za njegovo zdravlje proizašle iz štetnog događaja, kako bi mogao postaviti odštetni zahtjev bilo u postupku izvan suda ili u tužbi kao tužbeni zahtjev, predstavlja materijalnu novčanu štetu nastalu tužitelju u svezi sa štetnim događajem, jer se u takvom slučaju radi o klasičnom primjeru pretprocesnih troškova.

Stranka ima pravo na naknadu pretprocesnih troškovi za privatni nalaz i mišljenje ako i ukoliko je privatni nalaz i mišljenje u vezi s pravozaštitnim ciljem koji ostvaruje u kasnijoj parnici, odnosno u vezi s konkretno predstojećim pravnim sporom za čiju bi pripremu i pomaganje trebao služiti. Naprotiv ako su izdaci za privatni nalaz i mišljenje prouzročeni prije nego se donekle konkretno nazirao pravni spor, stranci za takve izdatke, u pravilu, ne pripada naknada. Time se treba spriječiti da stranka svoje općenite troškove ili troškove koji nisu u neposrednoj vezi s parnicom prevali na protivnika i da se tako poskupljuje parnicu.

Djelatnost privatnog vještaka je u neposrednom odnosu s parnicom, u pravilu, onda ako je nalog za vještačenje dan te nalaz i mišljenje podnesen stranci već nakon izrečene prijetnje tužbom od protivnika, ili ako je nalog za vještačenje dan doduše prije prijetnje tužbom, ali je podnesen nakon takve prijetnje.

U vezi s navedenim treba reći da na primjer postoji neposredni odnos privatnog nalaza i mišljenja s konkretnom parnicom onda kada je osiguratelj, od kojega se zahtijeva naknada štete, još prije prijetnje tužbom pribavio nalaz i mišljenje vještaka, jer je na temelju konkretnih činjeničnih podataka - na temelju opisa nastanka štetnog događaja i u vezi s tim priloženog privatnog nalaza i mišljenja vještaka - razumno posumnjao da je žrtva prijevare u osiguranju. Stoga treba uzeti da je takav pretprocesno pribavljeni nalaz i mišljenje potreban radi obrane od neosnovanog zahtjeva protivnika.

Ako postoji dovoljan razlog za predmnjevu o nedopuštenoj suradnji između sudionika koji su neposredno sudjelovali u navodnoj prometnoj nezgodi tada mora osiguratelj, koji je odbio u mirnom postupku isplatiti štetu, u pravilu, računati s tim da će oštećenik podnijeti tužbu, i da bi protivna strana mogla iskoristiti u takvom slučaju, za nju tobože povoljnju, dokaznu poziciju. To vrijedi tim više kada je tijekom nezgode tako opisan da iz opisa proizlazi prividno sasvim jasno isključiva krivnja osiguranika osiguratelja. Naime, da bi u takvom slučaju s dovoljnom sigurnošću isključio opisanu nezgodu kao uzrok nastale štete za koju se zahtijeva naknada osiguratelj se u pravilu mora poslužiti pomoći vještaka, a ne mora čekati da sud naloži provođenje dokaza vještačenjem. Dapače, u takvim slučajevima je svrhovito da se stranka savjetuje sa stručnjakom prije nego iznese svoje navode u postupku.

2. U vezi s tim treba posebno uputiti na odredbu članka 12. stavka 5. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu kojom je propisano da u slučaju neimovinske štete u postupku pred odgovornim osigurateljem oštećena osoba ima pravo priložiti nalaz i mišljenje neovisnog vještaka kojeg je osobno izabrala. Ova odredba je inspirirana zahtjevom za jednakost oružja te smatramo da stranci pripada pravo na

naknadu troškova koje je imala u vezi angažiranja vještaka radi izrade priloženog nalaza i mišljenja, naravno pod pretpostavkom da stranka uspije sa svojim zahtjevom.

Smatramo da i tužitelju koji je prije pokretanja odštetne parnice postavio zahtjev osiguratelju za naknadu imovinske štete, koji je osiguratelj odbio, a kasnije u parnici njegov zahtjev bude ocijenjen osnovanim, pripada naknada troškova toga izvansudskog zahtjeva.

3. Visina troškova za privatni nalaz i mišljenje se ravna prema sporazumu stranke i vještaka, a ne prema posebnom cjeniku stalnih sudskih vještaka, koji je sastavni dio Pravilnika o stalnim sudskim vještacima,³⁵ time da iz računa koji je izdao privatni vještak u skladu sa sporazumom treba biti vidljiv broj sati za izradu nalaza i mišljenja i satnica vještaka.

4. Objekt ugovorne obveze je činidba koja se može sastojati u davanju, činjenju, propuštanju ili trpljenju (članak 269. stavak 1. Zakona o obveznim odnosima - ZOO³⁶), koja mora biti moguća, dopuštena i određena, odnosno određiva (članak 269. stavak 2. ZOO).

Činidba je određiva ako ugovor sadrži podatke s pomoću kojih se može odrediti ili su strane ostavile trećoj osobi da ju odredi (članak 272. stavak 1. ZOO), a ako ta treća osoba neće ili ne može odrediti činidbu ugovor je ništetan (članak 272. stavak 2. ZOO).

Ugovorne strane mogu, dakle posebnom ugovornom klauzulom odrediti da treća osoba utvrdi obvezujući sadržaj činidbe (npr. da utvrdi uzrok i visinu štete), time da istodobno ugovore i mogućnost sudskog preispitivanja ocjene i utvrđenja treće osobe. Ta treća osoba, među ostalim, može biti posebno povjerenstvo ili vještak odgovarajuće struke i specijalnosti. Kada u takvom slučaju jedna od ugovornih strana angažira vještaka radi utvrđenja sadržaja činidbe, pa ovaj to učini svojim nalazom i mišljenjem, postavlja se pitanje mogu li se troškovi koji su time nastali, kvalificirati kao izvansudski, pretprocesni troškovi, ako dođe do sudskog spora među strankama.

Smatramo da na to pitanje valja odgovoriti negativno, jer to nisu troškovi koji služe pripremi konkretno predstojećeg pravnog spora. Naime, nalaz i mišljenje vještaka u takvom slučaju ne služi neposredno sudskom ostvarivanju postojećeg zahtjeva, nego tome, da obvezujuće utvrdi sadržaj ugovorne činidbe, odnosno ugovornog zahtjeva ili pojedine pretpostavke zahtjeva između stranaka da bi se po mogućnosti izbjegao pravni spor. Pribavljanjem nalaza i mišljenja treće osobe u takvom slučaju ugovorna stranka ispunjava nužnu ugovornu pretpostavku da bi mogla djelotvorno zasnovati zahtjev prema drugoj ugovornoj stranci, odnosno taj zahtjev ostvarivati sudskim putem.

---

³⁵ Narodne novine, br. 88/08 i /09

³⁶ Narodne novine, br. 35/05 i 41/09.

f) Troškovi pribavljanja pravnih mišljenja vrhunskih pravnih eksperata

Što se pak tiče pribavljanja pravnih mišljenja u vezi s pravnim sporom načelno treba reći da je dužnost punomoćnika stranke da razjasni stranci pravno stanje, ili da je uputi na odvjetnika sa posebnim stručnim i specijalističkim znanjima.

Međutim, kada se radi o stranom pravu tada smatramo da stranka u određenim slučajevima ima pravo na naknadu troškova koje je imala u vezi s pribavljanjem pravnog mišljenja o važenju i primjeni stranog prava.

Točno je da bi sud morao poznavati strano pravo (članak 13. stavak 1. Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih država u određenim odnosima-ZRSZ³⁷). Sud može zatražiti od ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa obavijest o stranom pravu (članak 13. stavak 2. ZRSZ). No uzimajući u obzir faktične teškoće u nastojanju suda da sazna sadržaj stranog prava, sud bi mogao i od stranaka zatražiti da mu podnesu javne isprave, izdane od nadležnog inozemnog tijela, kojima se potvrđuje koje pravo važi u stranoj državi (članak 13. stavak 3. ZRSZ).³⁸ U teoriji se izražen stav da bi sud mogao odrediti i da se saslušaju eksperti za određeno pravno područje.³⁹ Kod takvog stanja stvari smatramo da nema zapreke da i same stranke pribave ekspertizu od kompetentnih ustanova ili pravnih znalaca o mjerodavnom stranom pravu i njegovoj primjeni, što dolazi u obzir osobito kada se radi o trgovačkim običajima koje bi trebalo primijeniti na konkretni spor.

Isto tako smatramo da stranka ima pravo na naknadu troškova koje je imala u vezi s pribavljanjem pravnog mišljenja kada se radi o sporu u vezi s novim granama prava.

Naime, znanstveni i tehnološki razvoj u suvremenim društvima te s tim u vezi novi društveni odnosi doveli su do potrebe da se ti novonastali društveni odnosi sustavno uredi, zbog čega su nastale nove grane prava (na primjer medicinsko pravo, pravo zaštite potrošača, pravo o odgovornosti za neispravan proizvod, internetsko pravo, sportsko pravo, pravo Europske unije, i t.d.) kod kojih se traže specijalistička, interdisciplinarna i multidisciplinarna znanja. Kod novih grana prava koje uređuju složene društvene i pravne odnose su, naime, za rješavanje spornih odnosa potrebni stručnjaci koji posjeduju produbljena interdisciplinarna znanja, odnosno potrebno je zajedničko sudjelovanje stručnjaka različitih znanstvenih područja. U takvim okolnostima smatramo da stranka prije pokretanja parnice, radi sagledavanja svojih izgleda za uspjeh u parnici, odnosno radi pripreme parnice ima pravo pribaviti prethodno mišljenje stručnjaka koji posjeduju specijalistička znanja iz pojedinih grana prava, odnosno zatražiti mišljenje koje je rezultat zajedničkog rada stručnjaka različitih znanstvenih područja i te troškove je opravdano priznati kao pretprocesne troškove.

---

³⁷ Narodne novine broj: 53/91.

³⁸ Triva – Dika, str. 184.

³⁹ Triva – Dika, str. 184.

U tom pogledu treba navesti da značenje specijalnosti u određenoj pravnoj oblasti ima svoje mjesto i u Zakonu o odvjetništvu⁴⁰ koji ima posebnu glavu: Specijalizacija odvjetnika i odvjetničkih društava.

Osim toga smatramo da stranka ima pravo na naknadu pretprocesnih troškova i u slučaju kada je taj trošak nastao u vezi s osiguranjem ravnopravnosti procesne ravnoteže stranaka (jednakosti oružja) u suđenju. Naime, ako je protivnik već pribavio pravno mišljenje o određenom pravnom pitanju, odnosno sporu od vrhunskih pravnih znalaca, tada treba omogućiti i drugoj stranci da zatraži isto takvo pravno mišljenje od drugih vrhunskih pravnih eksperata.

g) Troškovi pribavljanja procjene od stalnih sudskih procjenitelja

Prema odredbi članka 143. stavka 1. Zakona o sudovima-ZS⁴¹ stalni sudski procjenitelji obavljaju na zahtjev suda procjenu poljoprivrednog i šumskog zemljišta, stambenih i poslovnih zgrada i drugih nekretnina, te procjenu pokretnina. Ministar pravosuđa pravilnikom propisuje način na koji će se utvrditi ispunjava li osoba uvjete za sudskog procjenitelja, njihova prava i dužnosti, te visinu nagrade i naknade troškova za njihov rad (stavak 4. članka 143. ZS-a).

Odredbom članka 13. Pravilnika o stalnim sudskim procjeniteljima (dalje:Pravilnik)⁴² stalni sudski procjenitelji dužni su obaviti procjenu na sudskom očevidu ili u roku određenom odlukom kojom im je procjena povjerena.

U skladu s navedenim nema zapreke da stranka angažira stalnog sudskog procjenitelja prije pokretanja parnice radi utvrđenja opsega i procjene visine štete proizašle iz štetnog događaja, kako bi mogla postaviti odštetni zahtjev protivnoj stranci, odnosno ponuditi nagodbeni prijedlog protivnoj stranci izvan suda ili postaviti određeni odštetni zahtjev u tužbi.

Za obavljenju procjenu sudski procjenitelj ima pravo na nagradu. Nagradu utvrđuje sud ovisno o vremenskom trajanju procjene (članak 16. Pravilnika). Nagrada za procjenu povjerenu pravnoj osobi pripada toj pravnoj osobi (članak 17. Pravilnika). Kad za pojedine vrste procjene koje obavljaju pravne osobe postoji cjenik usluga, sud će odrediti nagradu za obavljenju procjenu prema tom cjeniku (članak 19. Pravilnika).

Troškove koji su nastali angažiranjem stalnog sudskog procjenitelja prije pokretanja parnice treba tretirati kao pretprocesne troškove.

---

⁴⁰ Narodne novine, br. 9/94, 117/08, 50/09 i 75/09.

⁴¹ Narodne novine, br. 150/05, 16/07, 113/08 i 153/09.

⁴² Narodne novine, br. 64/98.

h) Troškovi u vezi s pribavljanjem odgovarajućih isprava, izlaskom na lice mjesta i angažiranjem sudskog tumača

1. Stranka ima pravo na naknadu troškova za:

poštarinu,

- fotokopiranje dokumenata⁴³,

- izradu fotografija radi zornog prikazivanja stanja stvari (lica mjesta, oštećenja na stvarima i sl.),

- pribavljanje izvadaka iz sudskih i drugih registara, izvadaka iz zemljišnih knjiga, te iz sudskih spisa,

- pribavljanje medicinske dokumentacije (npr. povijesti bolesti) radi medicinskog vještačenja,

- preslike sudskih akata,

- prijevod isprava (npr. medicinske dokumentacije, ugovora, odluka). To vrijedi i za prijevod pismena kod dopisivanja stranke i njezina punomoćnika, ako punomoćnik ne razumije jezik stranke, naravno ako se ocijeni da je prevođenje bilo potrebno za vođenje parnice. U vezi s tim treba reći da je pogrešan stav Vrhovnog suda Republike Hrvatske izražen u odluci posl. br. Rev-3528/1993-2 od 27. siječnja 1994. godine da troškovi koje je tužitelj imao u vezi prijevoda dokumentacije potrebne za pokušaj ostvarenja naknade u mirnom postupku predstavljaju materijalnu novčanu štetu.

2. Stranka im pravo na naknadu izdataka koje je imala u vezi s posjetom mjesta nezgode s vještakom u svrhu razgledavanja lica mjesta, a što je potrebno za izradu nalaza i mišljenja vještaka prije pokretanja parnice.

3. Stranka ima pravo na naknadu troškova u vezi s angažiranjem sudskog tumača u postupku pokrenutom radi mirnog rješenja spora.

i) Troškovi u vezi s izvanparničnim postupcima

1. Razvrgnuće suvlasničke zajednice

Prema odredbi članka 48. stavka 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima-ZVDSP⁴⁴ suvlasnik može svoje pravo na razvrgnuće ostvarivati zahtijevajući ga potpuno ili pak samo djelomično, i to što se tiče suvlasnika s kojima se dijeli ili pak što se tiče stvari i prava glede kojih se suvlasništvo razvrgava, time da je stavkom 2. istog članka propisano da će pravo na razvrgnuće ostvarivati suvlasnik u sporazumu sa svim suvlasnicima s kojima razvrgava suvlasništvo (dobrovoljno razvrgnuće), ili putem suda (sudsko razvrgnuće), ako nije što drugo zakonom određeno.

---

⁴³ Okružni sud u Varaždinu, Gž-138/81 od 19.2.1981., Pregled sudske prakse 19/195.

⁴⁴ Narodne novine, br. 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09 i 153/09.

Odredbom stavka 3. članka 48. ZVDSP je propisano da kad se provodi sudsko razvrgnuće, sud odlučuje u izvanparničnom postupku, ako zakon ne određuje drukčije.

Kao temelj za izvanparnično postupanje služe pravna pravila biv. Zakona o sudskom vanparničnom postupku (Vanparnični postupak)-VP⁴⁵o razvrgnuću suvlasničke zajednice (§§ 266.-274.)

Prema pravnom pravilu iz § 267. stavka 2. VP sud će na zahtjev ma kojega suvlasnika po izvanparničnom postupku odlučiti da li se i kako ima provesti dioba jedne zajedničke stvari ili zajedničke imovine, ako među suvlasnicima nema spora: 1. o predmetu diobe i o opsegu zajedničke stvari ili imovine, i 2. o pravu suvlasništva pojedinih suvlasnika ili o veličini njihovih udjela.

Međutim, ako između suvlasnika postoji spor o predmetu diobe i opsegu zajedničke stvari ili imovine, ili spor o pravu suvlasništva pojedinih suvlasnika ili veličini njihovih dijelova sud će stranku sa njezinim zahtjevom za razvrgnuće uputiti na parnicu (§ 268.VP), što znači da se u parnici neće odlučivati samo o sporu koji je između stranaka nastao, već i o zahtjevu za razvrgnuće.

Kad sud stranku s njezinim zahtjevom radi razvrgnuća zajednice uputi na parnicu tada će stranka troškove koje je imala u izvanparničnom postupku (sudske pristojbe, sastavljanje prijedloga, troškovi uviđaja i vještačenja i dr.) ostvarivati kao dio parničnih troškova.

b) Odlučivanje o poslovima redovite uprave (Uređenje odnošaja među suvlasnicima)

Prema odredbi članka 40. stavka 5. ZVDSP o poduzimanju poslova redovite uprave sud odlučuje u izvanparničnom postupku, ako nema spora tko su suvlasnici niti o veličini njihovih suvlasničkih dijelova.

Kao temelj za izvanparnično postupanje služi pravno pravilo iz § 266. VP.

Ako u izvanparničnom postupku nastane spor o tome tko su suvlasnici stvari ili o veličini suvlasničkih dijelova suvlasnika sud će obustaviti izvanparnični postupak i predlagatelja uputiti na parnicu u kojoj će predlagatelj ostvarivati i troškove koji su nastali u vezi s izvanparničnim postupkom.

j) Troškovi prethodnog ovršnog postupka i postupka osiguranja

1. U parnične troškove spadaju i izdaci koje je tužitelj kao ovrhovoditelj imao u prethodnom ovršnom postupku na temelju vjerodostojne isprave, u kojemu je tuženik kao ovršenik podnio prigovor protiv rješenja o ovrsi i time doveo do obustave ovršnog postupka.⁴⁶

2. Troškovi postupka osiguranja, koji su nastali prije pokretanja ili u tijeku pokretanja parnice, ne smatraju se troškovima parničnog postupka u smislu

⁴⁵ Službene novine Kraljevine Jugoslavije od 1. augusta 1934., br. 175-XLV.

⁴⁶ Usp. TRIVA-DIKA, str. 463.

odredbe članka 151. ZPP-a. O tim troškovima se odlučuje u postupku osiguranja. Naime, prema odredbi članka 14. OZ protivnik osiguranja je dužan predlagatelju osiguranja naknaditi troškove koji su bili potrebni za osiguranje, a prema stavku 6. istog članka predlagatelj osiguranja je dužan protivniku osiguranja naknaditi troškove koje mu je neosnovano prouzročio, time da se prema stavku 6. istog članka zahtjev za naknadu troškova podnosi najkasnije u roku od trideset dana od dana završetka postupka.

U tom smislu je u sudskoj praksi suđeno da trošak izdavanja privremene mjere koja je izdana u ovršnom predmetu ne predstavlja dio parničnog troška i ne može se naplatiti u okviru parničnog postupka već samo u okviru ovršnog postupka koji se vodio povodom izdavanja te privremene mjere.⁴⁷

O troškovima postupka odlučuje sud u postupku osiguranja i u tom postupku određuje, na prijedlog stranke, ovrhu radi njihova ostvarenja (članak 14. stavak 7. u vezi sa člankom 253. OZ).⁴⁸

Prema tome nije moguće osnovano zahtijevati naknadu troškova postupka osiguranja izvan postupka u kojemu su ti troškovi nastali u parničnom postupku s naslova naknade štete.

k) Troškovi u vezi sa sklapanjem ugovora o prorogaciji

Prema odredbi članka 70. stavka 1. ZPP ako zakonom nije određena isključiva mjesna nadležnost suda, stranke se mogu sporazumjeti da im u prvom stupnju sudi sud koji nije mjesno nadležan, uz uvjet da je taj sud stvarno nadležan. Taj sporazum važi samo ako je pismeno sastavljen i ako se tiče određenoga spora ili više sporova koji svi proistječu iz određenog pravnog odnosa.

koje su stranke imale u vezi sa sklapanjem ugovora o prorogaciji spadaju u troškove koji su nastali u povodu parnice⁴⁹.

---

⁴⁷ Županijski sud u Karlovcu, Gž-52/1999 od 18. veljače 1999.g., Izbor odluka VSRH, broj 2/1999-148.

⁴⁸ U članku 14. stavku 7. OZ govori se da o troškovima postupka sud odlučuje u ovršnom postupku. *Ovršni postupak* je postupak po kojemu sudovi i javni bilježnici provode prisilno ostvarenje tražbina na temelju ovršnih i vjerodostojnih isprava (članak 1. stavak 1. OZ). *Postupak osiguranja* je postupak po kojemu sudovi i javni bilježnici provode osiguranje tražbina (članak 1. stavak 1. OZ), dakle to je posebna vrsta postupka koja je različita od ovršnog postupka. Stoga smatramo redakcijskim propustom što u odredbi članka 14. stavku 7. OZ nije izričito propisano da o troškovima postupka osiguranja sud odlučuje u postupku osiguranja. U nedostatku takve izričite odredbe do zaključka da se o troškovima postupka osiguranja odlučuje u postupku osiguranja dolazi se primjenom odredbe članka 253. OZ kojom je propisano da se na osiguranje tražbine prema ovom Zakonu na odgovarajući način primjenjuju odredbe ovoga Zakona o ovrsi radi ostvarenja tražbine.

⁴⁹ TRIVA-DIKA, str. 463.

4. O NEKIM TROŠKOVIMA KOJI NE SPADAJU U PRETPROCESNE TROŠKOVE

Ne spadaju u pretprocesne troškove:

a) Troškovi izvansudskog ostvarivanja zahtjeva

To su troškovi radnji koje stranka poduzima prije pokretanja postupka radi izvansudskog ostvarenja svojega zahtjeva, odnosno radi pripremanja i uspješnog vođenja konkretno predstojeće parnice. Ti troškovi nisu dio parničnih troškova jer to nisu izdaci u tijeku ili u povodu postupka.

Tu spadaju, među ostalim, troškovi sastavljanja i slanja izvansudske pisane opomene i davanja otkaza.

Troškovi sastavljanja i slanja prve opomene dužniku za ispunjenje tražbine u slučaju kada rok za ispunjenje nije određen (članak 183. stavak 2. ZOO) prije podnošenja tužbe, nisu troškovi koji su nastali u povodu vođenja postupka i tužitelj ih ne može ostvarivati u parnici, jer ti troškovi nisu prouzročeni zakašnjenjem dužnika. Dakle, troškovi takve opomene ne spadaju u troškove kojima se neposredno priprema parnica. Dužnik tek nakon takve opomene dolazi u zakašnjenje ako ne ispuni svoju obvezu.

U sudskoj praksi je s tim u vezi zauzet stav da trošak opomene za plaćanje dužne svote dostavljene tuženiku prije podnošenja tužbe ne predstavlja parnični trošak već sporednu tražbinu uz glavni dug.⁵⁰

Inače u vezi opomene treba navesti da ona ima dvostruku funkciju. S jedne strane opomena služi izvansudskom rješenju (izgladenju) spora među strankama, a s druge strane vjerovnik (tužitelj) slanjem opomene nastoji izbjegnuti za njega nepovoljne posljedice što se tiču troškova postupka koje proizlaze iz odredbe članka 157. ZPP-a u slučaju da tuženik prizna tužbeni zahtjev, jer je u tom slučaju tužitelj dužan nadoknaditi tuženiku parnične troškove.

b) Troškovi postupka za ostvarivanje besplatne pravne pomoći

1. Odredbe članka 6. Konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama s Protokolima⁵¹ (dalje: Konvencija), koju je Republika Hrvatska ratificirala 1997. godine, jamče u svim slučajevima pravo na pristup sudu i pravo na pošteno suđenje. U građanskim i drugim predmetima, to znači da se od države traži da stavi na raspolaganje pravnu pomoć socijalno ugroženim osobama. Ako to ne učini time se u stvarnosti tim osobama uskraćuje njihovo Konvencijom zajamčeno pravo na pristup sudu.

---

⁵⁰ Okružni sud Varaždin, Gž-876/80 od 10. IX. 1980., Pregled sudske prakse, 18/134.

⁵¹ Narodne novine, br. 18/97, 6/99 i 8/99.

U tom smislu postoje i odgovarajuće presude Europskog suda za ljudska prava⁵².

Tako u obrazloženju odluke u predmetu Airey protiv Irske (od 11. 9. 1979., Serije A br. 32) Europski sud za ljudska prava govori o obvezi država potpisnica Konvencije da osiguraju pravnu pomoć kada je to neophodno za učinkovitu zaštitu građanskih prava i obveza stranke kod vođenja sudskog postupka, bilo zbog obvezatnog zastupanja, ili zbog složenosti konkretnog slučaja.

U predmetu Artico protiv Italije (od 13. 05. 1980., Serije A br. 37) govori se o općoj obvezi država potpisnica da osiguraju pravo jednakosti pred zakonom, dok se u predmetima Granger protiv Ujedinjenog Kraljevstva (od 28. 03. 1990., Serije A, br. 174) i Boner protiv Ujedinjenog Kraljevstva (od 28. 10. 1994., Serije A, br. 300-B) govori o obvezi država potpisnica da osiguraju pravnu pomoć u svim stupnjevima postupka.

U Republici Hrvatskoj je pitanje besplatne pravne pomoći sistemski uređeno Zakonom o besplatnoj pravnoj pomoći-ZBPP.⁵³

Tim zakonom se uređuje pravo na ostvarivanje pravne pomoći svim fizičkim osobama koje se nalaze na teritoriju Republike Hrvatske, kao i strancima i hrvatskim državljanima stalno nastanjenima u inozemstvu, a koji pred hrvatskim sudom vode neki postupak u skladu sa presudama Europskog suda za ljudska prava, propisuju se kriteriji čijim ispunjavanjem pojedinac može ostvariti pravo na pravnu pomoć u cijelosti ili djelomično, zavisno od svog imovnog stanja, subjekti koji mogu pružati pravnu pomoć te način odobravanja pravne pomoći, tijela koja će odobravati pravnu pomoć te uređuju zaštitu u postupku odobravanja pravne pomoći.

Pored odredbi ZBPP pojedina pitanja pravne pomoći uređena su i drugim propisima. Tako se odredbama ZPP uređuje pravo suda da u određenim slučajevima može stranci u postupku odobriti pravo na pomoć punomoćnika kada ocijeni da je to potrebno zbog toga što se stranka u postupku nije u stanju sama zastupati, a njezine materijalne prilike su takve da nije u mogućnosti snositi trošak odvjetnika (članak 174. ZPP). Nadalje, sud ima pravo osloboditi stranku od plaćanja sudskih pristojbi u slučajevima kada stranka ne bi mogla, zbog svojih materijalnih prilika, snositi trošak sudskog postupka bez štete za svoje uzdržavanje (članak 172. ZPP).

Osim toga, pitanje pravne pomoći uređuje i ZRSZ koji omogućava stranim državljanima oslobađanje plaćanja troškova postupka koji nemaju boravište u Republici Hrvatskoj na temelju načela uzajamnosti.

U vezi s odobravanjem besplatne pravne pomoći podnositelju zahtjeva mogu nastati određeni troškovi. Tu posebno mislimo na troškove koji mogu nastati u slučaju odbijanja zahtjeva. Naime, kada ured utvrdi da podnositelj zahtjeva ne ispunjava uvjete za odobravanje prava na pravnu pomoć, donosi rješenje kojim

---

⁵² Vidi Obrazloženje Konačnog prijedloga Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći, P.Z.E. br. 27.

⁵³ Narodne novine, br.62/08.

se zahtjev odbija (članak 22. stavak 2. ZBPP), protiv kojeg rješenja podnositelj zahtjeva može u roku od 8 dana od dana dostave rješenja podnijeti žalbu ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa, koje je po žalbi dužno odlučiti u roku od 8 dana od dana zaprimanja žalbe (članak 22. stavak 3. ZBPP), a protiv rješenja ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa kojim se žalba odbija, može se pokrenuti upravni spor (članak 22. stavak 4. ZBPP).

Nadalje, protiv rješenja o poništenju ili o izmjeni uputnice korisnik pravne pomoći ima pravo podnijeti žalbu ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa u roku od 8 dana od primitka rješenja, a protiv rješenja ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa kojim se žalba odbija može se pokrenuti upravni spor (članak 29. stavak 3. ZBPP).

Osim toga odredbom članka 32. ZBPP je propisano da podnositelj zahtjeva, kad pravna pomoć nije odobrena u punom opsegu, može podnijeti žalbu u odnosu na dio zahtjeva za koji mu pravna pomoć nije odobrena, na način i pod uvjetima propisanim ovim Zakonom kad je zahtjev za pravnu pomoć odbijen. Žalba ne odgađa korištenje uputnice u odobrenom opsegu, time da se protiv rješenja ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa kojim se žalba odbija može pokrenuti upravni spor.

Budući da je pružanje pravne pomoći prvenstveno obveza države, sredstva za organiziranje i pružanje pravne pomoći na temelju uputnice osiguravaju se u državnom proračunu (članak 53. stavak 1. ZBPP). Međutim, sredstva za pružanje pravne pomoći mogu se osigurati i iz sredstava lokalne i područne (regionalne) samouprave, donacija i iz drugih izvora u skladu sa zakonom (članak 53. stavak 2. ZBPP).

Troškovi koje je stranka imala u vezi s odobravanjem besplatne pravne pomoći pred uredom državne uprave u županiji, odnosno uredom Grada Zagreba nisu dio parničnih troškova.

2. Odredbama ZBPP je uređeno da u iznimnim slučajevima stranka ima pravo na pravnu pomoć u postupcima koji su izuzeti od odobravanja pravne pomoći po tom zakonu, kada to zahtijevaju razlozi pravičnosti i pravo na pošteno suđenje. Naime, sud koji je nadležan za odlučivanje u predmetu spora (tj. konkretnoj stvari) za koji se traži pravna pomoć može, na zahtjev stranke, iz razloga pravičnosti odobriti pravnu pomoć ako ocijeni:

- da se radi o složenom postupku,
- da stranka nema sposobnosti da se sama zastupa,
- da su materijalne prilike stranke takve da bi angažiranje odvjetnika moglo ugroziti uzdržavanje stranke i članove njezina kućanstva.

Zahtjev iz razloga pravičnosti može se podnijeti i prilikom pokretanja sudskog postupka ili tijekom sudskog postupka.

Troškovi pravne pomoći iz razloga pravičnosti obuhvaćaju naknadu troškova postupka i nagradu prema odredbama ovoga Zakona. Ti troškovi predjujmljuju se

iz sredstava suda, a konačno se, zavisno od uspjeha u sporu, snose iz proračunskih sredstava namijenjenih za pravnu pomoć.

Stranka kojoj je osigurano besplatno pružanje pravne pomoći nema pravo od protivne stranke tražiti naknadu parničnog troška za zastupanje odvjetnika.⁵⁴

c) Troškovi oštećenika u vezi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeva u kaznenom postupku

Troškovi oštećenika koji se odnose samo na nagradu i nužne izdatke punomoćnika, te podneseni i obrazloženi odštetni zahtjev u kaznenom postupku, neovisno o tome je li o imovinskopravnom zahtjevu odlučeno u kaznenom postupku ili je oštećenik s imovinskopravnim zahtjevom upućen na parnicu, spadaju u troškove kaznenog postupka⁵⁵ u smislu odredbe članka 145. stavka 2. točke 8. Zakona o kaznenom postupku,⁵⁶ i o njima treba odlučiti u kaznenom postupku.⁵⁷ Te troškove oštećenik ne može ostvarivati u parničnom postupku, pa ni u slučaju kada je sa svojim imovinskopravnim zahtjevom upućen na parnicu.

U judikaturi je suđeno da se troškovi kaznenog postupka mogu ostvarivati isključivo u tom postupku, a ne u posebnoj parnici.⁵⁸

ZAKLJUČNE NAPOMENE

Problematika naknade pretprocesnih troškova u hrvatskoj literaturi građanskog procesnog prava nije dosada posebno i sustavno obrađivana. U ovom radu je učinjen pokušaj da se ta materija relativno opsežno i sustavno obradi ne samo na teorijskoj razini, nego i s aspekta hrvatske judikature. Postojeće zakonodavno uređenje koje propisuje da parnične troškove čine i izdaci u povodu postupka predstavlja valjan okvir za kreativnu ulogu sudske prakse kod određivanja sadržaja pretprocesnih parničnih troškova.

---

⁵⁴ Županijski sud u Zagrebu, Gž-10631/98 od 3. 7. 2000.-Izbor odluka VSRH, broj 2/2000-143.

⁵⁵ VSRH, I Kž-155/1996-5 od 12. lipnja 1997. godine- <http://sudskapraksa.vsrh.hr>.

⁵⁶ Narodne novine, 152/08 i 76/09.

⁵⁷ VSRH, I Kž-375/1997-3 od 16. listopada 1997. godine- <http://sudskapraksa.vsrh.hr>.

⁵⁸ VSH, Gž-1101/77 od 3.VIII. 1978., Pregled sudske prakse, 14/183.

ON THE REIMBURSEMENT OF PRE-TRIAL COSTS IN LEGAL PROCEEDINGS

In legal proceedings, the court offers protection to violated or threatened subjective civil rights. Offering such protection creates material costs of which a part is borne by the parties because the government does not offer free legal protection in the area of civil judiciary. The provisions of the Legal Proceedings Act (*ZPP*) determine the costs which are to be borne by the parties, which party must secure costs in advance and which party must ultimately defray the costs of legal proceedings. That is, when the party must eventually defray their own costs and who must defray the opposing party's and other procedural subjects' costs are determined. The fundamental question in the institution of payment of legal proceedings is who must ultimately bear the costs of proceedings, that is, who must reimburse the other procedural subjects and according to which criteria. In this paper, the costs which are created in legal proceedings are discussed and an attempt is made to answer the question about what is included in pre-trial costs in legal proceedings.

Key words: *contents of the legal proceedings, pre-trial costs*